

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

4.12.2025 г.

X РД09-3753/04.12.2025 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Yanka Stoyanova Radanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация по професия код **082101 „Стопанисване на горите“** от професионално направление код **0821 „Горско стопанство“** съгласно приложението.

4.12.2025 г.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката
Signed by: Emilia Tzvetanova Lazarova

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ**

Професионално направление						
Код: 0821		Горско стопанство				
Професия						
Код: 082101		Стопанисване на горите				
Степени на професионална квалификация			I	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)			2	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)			2	3	4	-

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавен изпит за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия код 082101 „Стопанисване на горите“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест;
- указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация;
- критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика;
- образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
- образец на рецензия на дипломен проект.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Лесокултурна дейност

Морфологични особености на дървесните видове. Вегетативни и генеративни органи. Свойства на горските почви. Фактори на почвеното плодородие. Методи на почвоподготовка. Методи на залесяване. Мероприятия за горските култури.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Описва морфологични особености на дървесните видове	12
2. Дефинира вегетативни и генеративните растителни органи	12
3. Дефинира понятието почва. Изброява факторите на почвено плодородие и описва значението им	14
4. Изброява и описва физичните и механичните свойства на почвите	14
5. Разбира и обяснява основните методи на подготовката на почвата	16
6. Изброява и описва основните методи на залесяване	16
7. Изброява мероприятията за отглеждане на културите	16
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Дърводобивна дейност

Определение за сеч и фази на дърводобива. Сечище и временен склад. Механизирани и немеханизирани инструменти за дърводобив. Кубиране с клупа за лежаща маса. Средства за извоз на дървени материали. Съдържание на технологичния план. Лични предпазни средства и правила за безопасност в дърводобива.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Дава определение за сеч. Изброява и описва фазите на дърводобива	12
2. Дава определение за сечище и временен склад	12
3. Изброява видовете механизирани и немеханизирани инструменти за осъществяване на дърводобив	14
4. Описва устройството на клупата за лежаща маса и обяснява техниката на работа за установяване на кубатурата	14
5. Изброява средствата за извоз на дървени материали	16
6. Посочва предназначението на технологичния план и обяснява неговото съдържание	16

7. Лични предпазни средства и правила за безопасна работа при отделните фази на дърводобива	16
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Горски недървесни ресурси

Групи растителни органи. Добив на билки – технология, начини и изисквания при съхранение. Общо устройство на висшите гъби. Диворастящи гъби със стопанско значение. Ползване и добив на плодове от горите – условия за събиране и изисквания при приемането им.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Изброява вегетативните и генеративните органи на растенията	14
2. Описва технологичните правила при бране и сушене на билки	14
3. Описва начините за запазване, опаковане и съхранение на билки	14
4. Описва общото устройство на гъбите – съставни части и функции и изброява условията, необходими за тяхното развитие	14
5. Изброява видовете гъби със стопанско значение, добивани от гората	14
6. Описва условията за събиране на горски плодове	14
7. Описва изискванията за приемане на набраните плодове и тяхното съхранение	16
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Ловно и рибовъдно стопанство

Общо понятие за дивеч и видове дивеч. Видове фуражи за подхранване на дивеча. Ловностопански съоръжения – необходимост и изисквания. Начини и методи на ловуване. Правила за безопасност по време на лов. Шаран – биологични особености, морфологични белези и екологични изисквания. Речна пъстърва – биологични особености, морфологични белези и екологични изисквания.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Изяснява съдържанието на понятието „дивеч“ и класифицира видовете дивеч според Закона за лова и опазване на дивеча и Правилника за прилагането му	14
2. Прави класификация на видовете фуражи за дивеча	14
3. Аргументира необходимостта от ловностопански съоръжения и посочва изискванията при създаването им	16
4. Изброява начините и методите на ловуване	14
5. Посочва правилата за безопасност по време на лов	14

6. Описва биологичните особености, морфологичните белези и екологичните изисквания на шарана	14
7. Описва биологията, морфологичните особености и екологичните изисквания на речната пъстърва	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Части на гората. Насаждение

Гора. Части на гората. Строеж на дървесното стъбло. Форма на дървесното стъбло. Насаждение. Лесовъдски признаци. Класове на възраст.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Дава определение за понятието „гора“	14
2. Изброява и описва отделните части на гората	14
3. Обяснява строежа на дървесното стъбло	16
4. Изброява недостатъците във формата на дървесното стъбло	14
5. Дефинира насаждение. Изброява лесовъдските признаци на насаждението	14
6. Определя насажденията по състав и произход	14
7. Изброява класовете на възраст според дървесния вид и произход	14
Общ брой точки:	100

2. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Отглеждане и стопанисване на борови гори

Дендрологична характеристика на бял бор и черен бор (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания). Отгледни сечи. Краткосрочно-постепенна сеч. Схеми на залесяване при създаване на борови гори. Вредители по боровете и повредите, причинени от тях. Измерително-табличен метод за таксиране. Повреди от благороден елен.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Прави дендрологична характеристика на бял бор и черен бор (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания)	14
2. Изброява видовете отгледни сечи и методите им на извеждане в борови гори	16

3. Описва приложението и начина на извеждане на краткосрочно-постепенната сеч в боровите гори	16
4. Описва подходящите методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от бял и черен бор	14
5. Вредители по боровите и повредите, причинени от тях	12
6. Описва теренната и камералната работа при измерително-табличния метод за таксиране на зрели дървостой	16
7. Описва повредите, нанасяни от благороден елен в боровите гори и мерки за ограничаването им	12
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Отглеждане и стопанисване на дъбови гори

Дендрологична характеристика на зимен дъб и летен дъб (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания). Отгледни сечи. Постепенно-котловинна сеч. Схеми на залесяване при създаване на горски култури от дъб. Насекомните вредители по листата на дъба и повредите, причинени от тях. Теренна и камерална работа при окомерно-табличния метод за таксиране. Концентрирани и сочни фуражи за дивеч.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Прави дендрологична характеристика на зимен дъб и летен дъб (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания)	14
2. Изброява видовете отгледни сечи и методите им на извеждане в дъбови гори	16
3. Описва приложението и начина на извеждане на постепенно-котловинната сеч в дъбови гори	16
4. Описва подходящите методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от дъб	14
5. Посочва насекомните вредители по листата на дъба и повредите, причинени от тях	12
6. Описва теренна и камерална работа при окомерно-табличния метод за таксиране в дъбови гори	16
7. Изброява и описва различните видове концентрирани и сочни фуражи за дивеч	12
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Отглеждане и стопанисване на букови гори

Дендрологична характеристика на обикновен бук. Отгледни сечи. Групово-постепенна сеч. Схеми на залесяване при създаване на горски култури от обикновен бук. Гъбите причинители на гниенето на дървесината на бука. Таксиране на дървостойте по метода на Битерлих. Техника на безопасност при поваляне на дървесно стъбло.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Прави дендрологична характеристика на обикновен бук (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания)	14
2. Изброява видовете отгледни сечи и методите им на извеждане в букови гори	16
3. Описва приложението и начина на извеждане на групово-постепенната сеч в букови гори	16
4. Описва подходящите методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от обикновен бук	14
5. Посочва гъбите, причинители на гниенето на дървесината на бука	12
6. Посочва поредността на дейностите при таксиране на дървостойките по метода на Битерлих	16
7. Изброява изискванията за безопасност на труда при повяляване на дървесно стъбло	12
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4:

Отглеждане и стопанисване на смърчови гори

Дендрологична характеристика на обикновен смърч. Отгледни сечи. Схеми на залесяване при създаване на горски култури от обикновен смърч. Фази на дърводобива. Кубиране на обли дървени материали. Начини и методи на ловуване на дива свиня. Нарушения свързани с използването на забранени средства и методи за лов.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Прави дендрологична характеристика на обикновен смърч (морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания)	14
2. Изброява видовете отгледни сечи и методите им на извеждане в смърчови гори	16
3. Описва подходящите методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от обикновен смърч	16
4. Изброява и описва фазите на дърводобива	14
5. Посочва начина за кубиране на обли дървени материали	12
6. Посочва начини и методи на ловуване на дива свиня	16
7. Изброява нарушенията свързани с използването на забранени средства и методи за лов	12
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Стопанисване на издънковите гори

Характеристика на издънковите гори. Методи за превръщане на издънковите гори в семенни. Окомерно-табличен метод за таксиране в издънкови гори. Нарушения при извършване на сеч и първична обработка на дървесината. Безопасна работа при извоз на дървени материали. Устройство на бензиномоторен трион. Мерки за подобряване на естествената хранителна база.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Прави характеристика на особеностите на издънковите гори	14
2. Описва методите за превръщане на издънковите гори в семенни	16
3. Описва таксирането на издънковите гори по окомерно-табличен метод	16
4. Изброява нарушенията при извършване на сеч и първична обработка на дървесината	14
5. Изброява основните правила за безопасна работа при извоз на дървени материали	12
6. Описва устройството на моторния трион	16
7. Изброява мероприятия за подобряване на естествената хранителна база на дивеча	12
Общ брой точки:	100

3. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Създаване, отглеждане и стопанисване на борови гори

Дендрологична характеристика на бял и черен бор. Видове отгледни сечи и техните особености в борови гори. Възобновителни сечи в борови гори. Добиване, запазване и окачествяване на посевни материали и създаване на култури от бял бор и черен бор. Вредители по дървесината на белия и черния бор. Ползване от отгледните сечи в боровите гори. Класове на пожарна опасност и мерки за борба с пожарите.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на белия и черния бор	16
2. Изброява видовете отгледни сечи в борови гори и обобщава за всяка от тях период, цел, метод на извеждане, склопеност, интензивност и повтаряемост	12

3. Изброява видовете възобновителни сечи в борови гори и обобщава тяхното приложение и обяснява техниката на извеждане на краткосрочнопостепенната сеч	16
4. Описва и определя начините за добиване, запазване и окачествяване на посевните материали и избира методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от бял и черен бор	14
5. Описва насекомните вредители по дървесината на белия и черния бор и диференцира повредите, причинени от тях	14
6. Обяснява видовете и определя размера на ползването от отгледните сечи в боровите гори	14
7. Сравнява различните класове на пожарна опасност и предлага мерки за предотвратяване на пожарите в борови гори	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2:

Създаване, отглеждане и стопанисване на букови гори

Дендрологична характеристика на обикновен бук. Видове отгледни сечи и техните особености в букови гори. Възобновителни сечи в семенни букови гори. Добив и съхраняване на посевни материали и създаване на култури от обикновен бук. Измерително-табличен метод за таксиране на дървостои. Повреди от насекомни вредители в буковите гори. Техника на безопасност при работа с бензиномоторен верижен трион.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук и обяснява разликите между обикновен и източен бук	16
2. Изброява видовете отгледни сечи в букови гори и обобщава за всяка от тях период, цел, метод на извеждане, склопеност, интензивност и повтаряемост	12
3. Изброява видовете възобновителни сечи, подходящи за буковите гори, посочва приложението им и обяснява техниката на извеждане на краткосрочно-постепенната сеч	16
4. Описва подходящи начини за добиване и съхраняване на посевни материали и избира методи и схеми на залесяване при създаване на горски култури от обикновен бук и обобщава мероприятията при отглеждането им	14
5. Различава и обяснява теренната и камерална работа при таксиране на букови насаждения по измерително-табличния метод	14
6. Описва и различава повредите от насекомните вредители по бука	14
7. Посочва правилата за безопасност при работа с бензиномоторен верижен трион и дава примери за тях при различните операции	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3:

Създаване, отглеждане и стопанисване на дъбови гори

Дендрологична характеристика на зимен дъб, летен дъб и благун. Видове отгледни сечи и техните особености в дъбови гори. Възобновителни сечи в семенни дъбови гори. Повреди и вредители по листата на дъба. Събиране и съхранение на посадъчен материал и създаване на дъбови култури. Окомерно-табличен метод за таксирание на дървостойките. Форми на стопанството.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на род дъб и сравнява морфологичните белези на зимен дъб, летен дъб и благун	16
2. Изброява видовете отгледни сечи в дъбовите гори и обобщава за всяка от тях период, цел, метод на извеждане, склопеност, интензивност и повтаряемост	12
3. Изброява видовете възобновителни сечи, подходящи за дъбови гори, посочва приложението им и обяснява техниката на извеждане на постепенно-котловинната сеч	16
4. Описва подходящи начини за събиране и съхраняване на дъбов жълтд и избира методи и схеми на залесяване при създаване на дъбови горски култури и обобщава мероприятията при отглеждането им	14
5. Различава и обяснява теренната и камералната работа при таксирание на дървостойките по окомерно-табличния метод и определя неговото приложение	14
6. Изброява повредите по листата на дъба, посочва причинителя на брашнестата мана и описва признаците за наличие на болестта, нейното развитие и избира методите за борба. Изброява и различава основните насекомни вредители по листата на дъба и описва повредите, нанасяни от гъботворката	14
7. Класифицира формите на стопанството и посочва техните особености	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4:

Създаване, отглеждане и стопанисване на смесени иглолистни гори

Дендрологична характеристика на обикновен смърч, бял бор и обикновена ела. Отгледни сечи в смесените иглолистни гори. Възобновителни сечи в смесените иглолистни гори. Недостатъци в строежа на дървесината и влиянието им върху нейните качества и свойства. Машини и съоръжения за извоз на дървени материали. Методи за определяне на ползването от възобновителни сечи в иглолистни гори. Видове горски пожари, мерки за борба с тях и методи за гасене

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, белия бор и обикновената ела	16
2. Изброява видовете отгледни сечи в смесените иглолистни гори и обобщава за всяка от тях период, цел, метод на извеждане, склопеност, интензивност и повтаряемост	12
3. Изброява видовете възобновителни сечи в смесените иглолистни гори, обобщава тяхното приложение и обяснява техниката на извеждане на групово-изборната сеч	16
4. Различава и описва недостатъците в строежа на дървесината и обяснява влиянието им върху нейните качества и свойства	14
5. Изброява и описва машините и съоръженията за извоз на дървени материали и познава технологията за работа с тях	14
6. Изброява и обяснява методите за определяне на ползването на дървесина от възобновителни сечи при сечищната форма на стопанството	14
7. Различава видовете горски пожари, обяснява мерките за борба с тях и методи на гасене	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5:

Създаване, отглеждане и стопанисване на смесени иглолистно-широколистни гори

Дендрологична характеристика на обикновен смърч, обикновена ела и обикновен бук. Отгледни и възобновителни сечи в смесените смърчово-елово-букови гори. Таксиране по метода на Битерлих. Сеч и първична обработка на дървесината при извеждане на възобновителните сечи. Методи за изчисляване на ползването. Видове ерозия и методи за борба с нея.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания обикновения смърч, обикновената ела и обикновения бук	16
2. Изброява видовете отгледни сечи в смесените иглолистно-широколистни гори и обобщава за всяка от тях период, цел, метод на извеждане, склопеност, интензивност и повтаряемост	12
3. Изброява видовете възобновителни сечи в смесените иглолистно-широколистни гори, обобщава тяхното приложение и обяснява техниката на извеждане на групово-постепенната сеч	16
4. Различава и обяснява теренната и камералната работа при таксирането на дървостойките по метода на Битерлих	14

5. Дефинира сеч и първична обработка на дървените материали и различава и описва операциите при тази фаза на дърводобива	14
6. Изброява и обяснява методите за определяне на ползването на дървесина в разновъзрастни гори от изборна форма на стопанството	14
7. Различава видовете ерозия, изброява и описва мероприятията за борба с нея	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Стопанисване на издънкови гори

Характеристика на издънковите гори. Методи за превръщане на издънковите гори в семенни. Кубиране на дърва за огрев. Сеч и извоз в издънкови гори. Устройство на бензиномоторен верижен трион. Нарушения по Закона за горите. Методи за борба с ерозията.

Дидактически материали: Схема на бензиномоторен верижен трион

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Прави характеристика и обобщава значението на издънковите гори	12
2. Изброява и описва методите за превръщане на издънковите гори в семенни	16
3. Посочва и описва начина за кубиране на дърва за огрев	14
4. Дефинира понятията „сеч“ и „извоз“ и посочва особеностите на фазата „Сеч и извоз“ на дърводобив при издънковите гори	14
5. Описва устройството на бензиномоторен верижен трион	14
6. Описва най-често срещаните нарушения по Закона за горите	14
7. Изброява и описва методите за борба с ерозията в зависимост от нейните параметри	16
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Дърводобивен процес

Фази на дърводобива. Устройство и класификация на бензиномоторен верижен трион. Правила за повяляне на дървесно стъбло. Кубиране на обли дървени материали. Технико-икономически и експлоатационни показатели при горския транспорт. Кубиране на обли дървени материали. Условия и ред за издаване на разрешително за сеч.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1. Характеризира и разграничава отделните фази на дърводобива	16
2. Прави класификация и описва общото устройство на БМТ	12

3. Описва и диференцира различните техники за поваляне на дървесно стъбло	16
4. Описва устройството на специализираните трактори, различава технологичното оборудване и определя условията при които се използва	14
5. Определя технико-икономическите и експлоатационни показатели при горския транспорт	14
6. Обяснява разликите в начина на кубиране на различните категории обли дървени материали	14
7. Описва условията и реда за издаване на разрешително за сеч	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Стопанисване на едър дивеч. Рибовъдни стопанства

Морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания на благороден елен. Ловностопански съоръжения. Методи за таксация на дивеча. Методи за лов на едър дивеч. Ловно оръжие и боеприпаси за едър дивеч. Класификация и устройство на рибовъдните стопанства.

Дидактически материали: Трофей на благороден елен, макети на ловно оръжие и боеприпаси

Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на благороден елен	14
2. Описва и различава ловностопанските съоръжения за стопанисване на едър дивеч	14
3. Изброява методите за таксация на дивеча и определя най-подходящите за благороден елен	14
4. Изброява критериите за подбoren отстрел, свързани с допустимите запаси на благороден елен	14
5. Изброява и описва методи за ловуване на благороден елен и избира подходящо ловно оръжие и боеприпаси	16
6. Прави класификация и описва рибовъдните стопанства	14
7. Сравнява устройството на пълносистемно шараново и пъстървово стопанство	14
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Създаване и стопанисване на топови култури

Дендрологична характеристика на род „Топола“. Вегетативно производство на топови фиданки. Мероприятия по създаване и отглеждане на топови култури. Машини за създаване

и отглеждане на топови култури. Болести и вредители по тополата. Морфологични белези, биологични особености и екологични изисквания на фазана. Транспортни средства за извоз в топови насаждения.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1. Описва общите морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на видовете от род „Топола“	12
2. Обяснява особеностите на вегетативното производство на топови фиданки	14
3. Посочва мероприятията по създаване и отглеждане на топови култури	14
4. Изброява и описва машините, използвани при създаване и отглеждане на топови култури. Посочва подходяща технологична схема за създаване на топови култури	16
5. Изброява болести и вредители по тополите и описва признаците за наличието им	14
6. Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на фазана	14
7. Изброява подходящи транспортни средства за извоз в топови насаждения	16
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Инвентаризация и горскостопанско планиране

Лесовъдски признаци на насаждението. Дейности, свързани с инвентаризацията на горските територии. Горскостопански план. Растеж и прираст на дървостойките. Зрелост на гората. Турнус на сеч и турнус на стопанството. Горскостопанско планиране.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1. Дефинира понятието „насаждение“ и различава лесовъдските признаци на насаждението	14
2. Изброява дейностите при инвентаризация на горските територии	14
3. Описва съдържанието на таксационното описание. Изброява съставните части и посочва значението на горскостопанския план	14
4. Дефинира понятията „растеж“ и „прираст“ на дървостойките, посочва закономерностите, свързани с тях и сравнява видовете прирасти	14
5. Класифицира видовете зрелост, характеризира количествената зрелост и посочва факторите, които влияят върху настъпването ѝ	14
6. Дефинира лесовъдско-техническото значение на понятието „турнус на сеч“ и сравнява „турнус на сеч“ и „турнус на стопанството“	16
7. Анализира критериите за ползване от възобновителни сечи и посочва	14

значението им за горскостопанското планиране	
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информация относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;
- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за първа степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 2) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи при познати условия;
- за втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия;
- за трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпитна тема №	I степен на професионална квалификация Тежест 30%		II степен на професионална квалификация Тежест 40%		III степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	4	20	4	20	2	10
2	4	20	4	20	2	10
3	4	20	4	20	2	10
4	4	20	4	20	2	10
5	4	20	4	20	2	10
6					2	10
7					2	10
8					2	10
9					2	10
10					2	10
	20	100	20	100	20	100
<i>Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки.</i> <i>При оценка на резултатите от теста, максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.</i>						

V. УКАЗАНИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведението) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект,

които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заклучението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използваната в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

Оформяне на дипломния проект

Формат: А4;

Брой редове в страница: 30;

Брой на знаците: 60 знака в ред;

Общ брой на знаците в 1 страница: 1800 – 2000 знака

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
<i>1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект</i>	20
1.1. логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5
<i>2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати</i>	20
2.1. изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. оригиналност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. задълбоченост и обосновааност на предложенията и насоките	4

3. Представяне на дипломния проект	20
3.1. представянето на разработката по темата е ясно и точно	5
3.2. онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10
3.3. умения за презентиране	5
4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект	30
4.1. разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10
4.3. съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност	10
5.1. правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда^{1*}	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилен подбор на количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайнният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

^{1*} Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 082101 „Стопанисване на горите“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за първа степен на професионална квалификация - в съотношение 30 процента частта по теория на професията и 70 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,3 \times \text{получения брой точки от част по теория на професията} + 0,7 \times \text{получения брой точки от част по практика на професията}$;
- за втора степен на професионална квалификация - в съотношение 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times \text{получения брой точки от частта по теория на професията} + 0,6 \times \text{получения брой точки от частта по практика на професията}$;
- за трета степен на професионална квалификация – в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times \text{получения брой точки от частта по теория на професията} + 0,5 \times \text{получения брой точки от частта по практика на професията}$.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки $\times$ 0,06.

Окончателната оценка от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;

г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;

д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

Изпитен билет № ...

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....
(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното съдържание)

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

Председател на изпитната комисия :
(име, фамилия) (подпис)

**Директор/ръководител
на обучаващата институция:**
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

Индивидуално задание № . . .

На
(трите имена на ученика/обучавания)

..... клас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

I. Да се
(вписва се темата на индивидуалното задание)

a. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

**Директор/ръководител
на обучаващата институция:**
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

На.....ученик от клас
(трите имена на ученика)

Тема:.....

Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

.....
.....
.....

График за изпълнение:

а) дата на възлагане на дипломния проект

б) контролни проверки и консултации

.....

.....

.....

в) краен срок за предаване на дипломния проект

Ученик:
(име, фамилия) (подпис)

Ръководител-консултант:
(име, фамилия) (подпис)

Директор:
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител-консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката да бъде допуснат/а до защита пред членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект в теоретичната и практическата част.

..... 20... г.
гр./с.

Рецензент:
(подпис)